

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ПОКАЗНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ ІНДУСТРІАЛЬНОГО МІСТА¹Донецький національний медичний університет (м. Лиман)²КМУ «Стоматологічна поліклініка № 1» (м. Краматорськ)

annavoronina2812@gmail.com

Зв'язок публікації з плановими науково-дослідними роботами. Дана робота є фрагментом НДР кафедри стоматології №1 Донецького національного медичного університету МОЗ України «Оптимізація сучасних підходів до діагностики, лікування, профілактики та реабілітації пацієнтів з захворюваннями органів порожнини рота та щелепно-лицевої області», № державної реєстрації 0116 У 004055.

Вступ. У структурі загальної захворюваності населення нашої країни хвороби органів порожнини рота та щелепно-лицевої області займають одне з провідних місць [1,2,3]. Чисельні епідеміологічні дослідження, проведені у різних регіонах, доводять високий рівень захворюваності дітей та дорослих на карієс зубів та його ускладнення, внаслідок чого, незважаючи на впровадження новітніх матеріалів, інструментів, технологій, найбільш частою причиною відвідування стоматологічних закладів залишаються саме ці хвороби зубів [4,5,6]. Однак останніми роками намітилася тенденція щодо зменшення кількості відвідувань на тлі одночасного збільшення стоматологічної захворюваності населення [3]. Все більше людей звертаються за кваліфікованою стоматологічною допомогою лише у разі виникнення гострих больових станів або травм [2,3,7]. Таку ситуацію можливо було б традиційно пояснити психологічними причинами, зокрема, страхом перед болем, тривогою, небажанням лікуватися, з іншого боку, широким застосуванням сучасних технологій та матеріалів, які забезпечують тривале функціонування пломб, але більш вірогідними ї, мабуть, вирішальними є інші причини – погіршення соціально-економічної ситуації в регіонах і, в цілому, в країні, та, як наслідок, зниження фінансової спроможності населення, зменшення уваги до власного здоров'я, відмова від планової санації та профілактики хвороб, у тому числі і карієсу зубів, а також певна невизначеність щодо передбаченого переведення стоматологічної допомоги на платну основу.

На зростання рівня стоматологічної захворюваності, як відомо, впливає низка факторів. Це, поряд з іншими, несприятливі екологічні чинники довкілля, зокрема, забруднення води, повітря та ґрунту викидами промислових підприємств, погіршення показників загальносоматичного здоров'я населення, нерациональне та незбалансоване харчування, недотримання гігієнічних норм тощо [5,6,8]. До збільшення розповсюдженості та інтенсивності карієсу зубів та його ускладнень призводить також формування, певним чином, дисбалансу між профілактичним та лікувальним напрямком стоматологічної допомоги на користь останнього, застосування недостатньо ефективних засобів та методів профілактики цих захворювань, а іноді «повне забуття» профілактичних заходів, особливо щодо організованих дитячих

контингентів, відмова від науково-обґрунтованих принципів донозологічної діагностики, превентивної терапії та селективної профілактики карієсу, ефективність яких попередніми десятиліттями була переконливо доведена [9,10,11].

У зв'язку з цим, цікавим видається вивчення динаміки деяких показників лікувальної роботи стоматологічної служби міста Краматорська Донецької області, населення якого останніми роками значно зросло. Це індустріальне місто добре відомо високим рівнем розвитку важкої промисловості, перш за все, машинобудування, металургії, виробництва будівельних матеріалів. Стоматологічна допомога населенню міста та прилеглих селищ надається у двох комунальних стоматологічних поліклініках та у декількох приватних стоматологічних закладах. Свого часу саме у цьому місті було впроваджено систему селективної карієспрофілактики у дітей шкільного віку, яка припинила своє функціонування разом з так званою «шкільною стоматологією», а стоматологічна допомога дорослим завжди і тепер відрізняється високим якісним рівнем з впровадженням інноваційних технологій та застосуванням новітнього обладнання.

Мета дослідження – ретроспективний аналіз показників надання стоматологічної допомоги дорослому населенню міста Краматорська Донецької області за останні 10 років.

Об'єкт і методи дослідження. Були проаналізовані медико-статистичні форми обліково-звітної медичної документації (форма №20 «Звітність. Звіт лікувально-профілактичного закладу за 20__ рік») [12] з деяких показників лікувальної роботи стоматологічної служби міста Краматорська Донецької області за період з 2008 до 2017 року. Під час аналізу враховували дані звітів стоматологічних поліклінік міста, а саме: загальну кількість відвідувань, у тому числі первинних; загальну кількість встановлених пломб; загальну кількість видалених постійних зубів та їх співвідношення. Статистичну обробку результатів проводили з використанням стандартного пакету статистичних програм для Microsoft Excel.

Результати дослідження та їх обговорення. Проведений аналіз показників звертальності за стоматологічною допомогою дорослого населення міста Краматорська Донецької області виявив, що до лікарів-стоматологів за період з 2008 до 2017 року, загалом, звернулося 2055696 осіб, кількість первинних відвідувань становила 928775, що складає 45,2% від загальної кількості відвідувань у цей період. В цілому, за 10 років було виявлено поступове щорічне зменшення загальної кількості осіб, які відвідали стоматологічні заклади, від 249155 відвідувань у 2008 році (кількість первинних відвідувань становила 102406, тобто 41,1%) до 162341 відвідувань у 2017

Показники звертальності за стоматологічною допомогою дорослого населення м. Краматорська у 2008-2017 роках

Рік	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Загальна кількість відвідувань (абс.)	249155	239984	231872	226574	228999	201063	175324	176073	164311	162341
Загальна кількість первинних відвідувань (абс.)	102406	101809	105483	110581	107166	95339	78996	81045	74664	71286
Відсоток первинних відвідувань від загальної кількості відвідувань (%)	41,1	42,4	45,5	48,8	46,8	47,4	45,1	46,0	45,4	43,9

році (кількість первинних відвідувань – 71286, що складає 43,9%) (табл.).

Таким чином, загальна кількість відвідувань за рік протягом звітного періоду зменшилася на 34,8%. При цьому, якщо показники загальної кількості відвідувань несуттєво коливалися від 239984 у 2009 році до 201063 у 2013 році, поступово знижуючись, то протягом наступних трьох років спостерігалось різке зменшення цих показників, а саме у 2014 році, до 175324; у 2015 році – до 176073; у 2016 році – до 164311 (рис. 1).

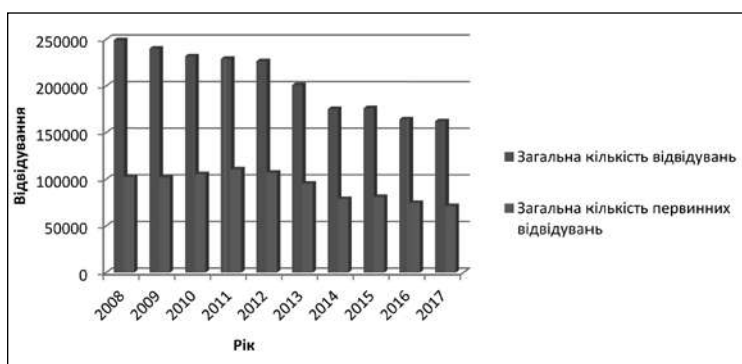

Рис. 1. Динаміка показників загальної кількості відвідувань стоматологічних поліклінік, у тому числі первинних, серед дорослого населення м. Краматорська у 2008-2017 роках, абс.

Подібна динаміка з певними коливаннями стосувалася і загальної кількості первинних відвідувань, максимальна з яких припадає на 2011, 2012 та 2010 роки, відповідні показники за ці роки склали 110581; 107166 та 105483 відвідування. Мінімальні значення зафіксовані у 2014 році – 78996 первинних відвідувань, у 2016 році – 74664 та у 2017 році – 71286 первинних відвідувань. У відсотковому вираженні кількість первинних відвідувань у 2011-2013 роках складала майже половину від загальної кількості відвідувань, показники її за роками, відповідно, склали 48,8%; 46,8% та 47,4%. У наступні роки коливання значень було зареєстровано у певних межах на дещо нижчому рівні: від 45,1% у 2014 році до 46,0% у 2015 та 45,4% у 2016 роках.

У подальшому аналізі вивчали показники лікувальної роботи лікарів-стоматологів, перш за все, такі, як загальна кількість встановлених пломб, загальна кількість видалених постійних зубів та їх співвідношення. Так, якщо перші п'ять років зазначеного десятирічного періоду, тобто у 2008-2012 роках, було встановлено найбільше пломб, зокрема, у 2008 році їх була максимальна кількість – 138666, у

наступні чотири роки дещо менше – 131770 пломб, 133879 пломб, 132354 та 133586 пломб, відповідно, то у 2013 році пломб було майже на 20 тисяч менше – 113594, далі у 2014 році їх було вже 96653, у 2015 році – 94974, у 2016 році – 82251. Найменша кількість пломб визначена у 2017 році, у цей рік їх було встановлено у 1,7 раза менше, ніж у 2008 році, а саме, 80157 пломб (рис. 2).

Одночасно із зменшенням кількості пломб спостерігалась зворотна тенденція щодо загальної кількості видалених у дорослих мешканців міста Краматорська постійних зубів. Так, протягом 2008-2012 років, тобто у першій половині строку дослідження, спостерігалось зменшення кількості видалених зубів від 44609 у 2008 році до 40832 у 2011 році та 41085 у 2012 році (у 2009 та 2010 роках цей показник склав 42042 та 41143 зуби, відповідно). Після цього були встановлені певні коливання показника (у 2013 році видалено 41958 зубів, у 2014 році – 40489 зубів), а потім поступове зростання кількості видалених зубів протягом 2015 та 2016 років до 41868 та 43941, відповідно, з максимальним значенням цього показника у 2017 році, протягом якого було видалено 44259 зубів, що свідчить про повернення до рівня 2008 року, тому що показники цих років є дуже близькими (рис. 3).

Встановлені певні зміни щодо спрямованості показників лікувальної роботи з приводу карієсу зубів та його ускладнень, які неможливо визнати позитивними, достатньо переконливо ілюструє динаміка співвідношення загальної кількості встановлених пломб та загальної кількості видалених постійних зубів. Так, за досліджуваній період цей показник зменшився від максимального 3,25:1 у 2010 та 2012

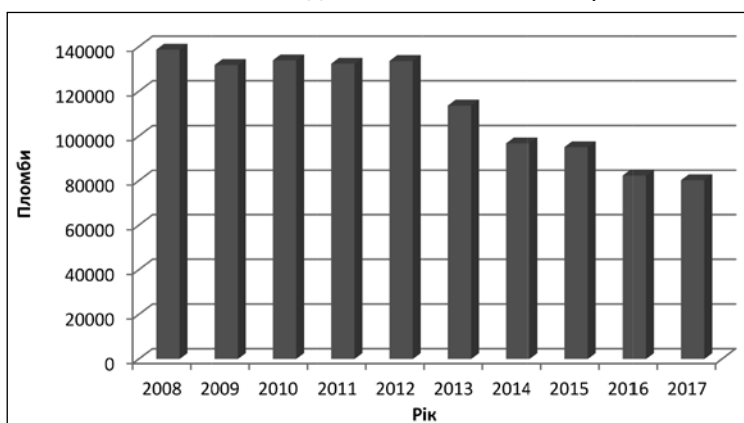

Рис. 2. Динаміка показників загальної кількості встановлених пломб у дорослого населення м. Краматорська в 2008-2017 роках, абс.

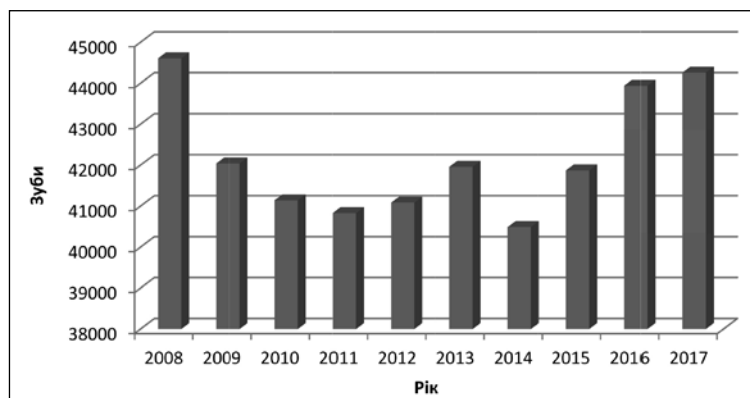

Рис. 3. Динаміка показників загальної кількості видалених постійних зубів у дорослого населення м. Краматорська у 2008-2017 роках, абс.

роках, при цьому у 2008 році показник склав 3,11:1, у 2009 році – 3,13:1, у 2011 році – 3,24:1, до мінімальних значень 1,87:1 та 1,81:1 у 2016 та 2017 роках, відповідно (зазначені показники у 2013, 2014 та 2015 роках становили 2,71:1; 2,39:1 та 2,27:1, відповідно).

Завдяки показнику співвідношення загальної кількості встановлених пломб та загальної кількості видалених постійних зубів, можливо опосередковано охарактеризувати профілактичну роботу щодо карієсу зубів та його ускладнень. Зростання кількості видалених зубів на відміну від кількості пломб певним чином свідчить про зростання числа випадків ускладнених форм карієсу. Така несприятлива тенденція, яка висуває на перший план необхідність хірургічного втручання та видалення зубів, свідчить, з одного боку, про низьку поінформованість та недостатню мотивацію пацієнтів щодо збереження здоров'я зубів та можливостей сучасних лікувальних технологій, у тому числі відновлювальних та ендодонтичних, з іншого, про недостатню увагу лікарів-стоматологів і, зрозуміло, самих пацієнтів до

проведення індивідуальної профілактики карієсу, що веде до розвитку ускладнень, утворення дефектів зубних рядів, вторинних деформацій, а в подальшому призводить до зростання потреби у високотехнологічних і, відповідно, високовартісних стоматологічних втручань, протезуванні, імплантації, які є доступними далеко не для всіх категорій населення індустріального міста.

Висновки. Таким чином, проведений ретроспективний аналіз показників надання стоматологічної допомоги дорослому населенню міста Краматорська за 2008-2017 роки виявив, з одного боку, зменшення показників загальної кількості

відвідувань мешканцями міста стоматологічних закладів та зменшення кількості встановлених пломб, з іншого – збільшення кількості видалених постійних зубів, що певним чином свідчить про погіршення стану стоматологічного здоров'я. Це вказує на необхідність планомірної інформаційної роботи стоматологічної служби міста, вдосконалення існуючих та розробки більш ефективних комплексних програм лікувально-профілактичних заходів щодо карієсу зубів та його ускладнень.

Перспективи подальших досліджень. Під час подальших досліджень планується провести аналіз ефективності заходів щодо профілактики карієсу, які проводили останнє десятиліття серед організованих контингентів дитячого та дорослого населення міста Краматорська та інших міст Донецької області, і розробити нові, адаптовані до сучасних реалій та максимально індивідуалізовані рекомендації та програми з карієспрофілактики для осіб різного віку з урахуванням карієсрезистентності твердих тканин їх зубів.

Література

1. Kosenko KN, Reyzyh OE. Sostoyanie stomatologicheskoy pomoschi v Ukraine. *Ekonomika i menedzhment v stomatologii*. 2012;2(37):57-61. [in Russian].
2. Savchuk OV. Kharakterystyka stanu orhanizatsii stomatolohichnoi dopomohy naseleenniю za materialamy sotsiolohichnoho doslidzhennia. *Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO im. P. L. Shupyka*. 2014;23(3):143-50. [in Ukrainian].
3. Voronenko YuV, redaktor. *Stomatolohichna dopomoha v Ukraini: statystychnyi dovidnyk*. Kyiv; 2016. 84 s. [in Ukrainian].
4. Bida OV, Struk VI, Zabuha Yul. Analiz stanu stomatolohichnoho zdorovia ta rivnia zubnoho protezuvannia naseleenniю v Ukraini. *Zbirnyk naukovykh prats spivrobotnykiv NMAPO im. P. L. Shupyka*. 2013;22(1):370-7. [in Ukrainian].
5. Pavlenko OV, Maistruk PO. Analiz poshyrenosti kariiesu ta uskladnenoho kariiesu v meshkantsiv mista Kyieva. *Sovremennaia stomatolohiya*. 2013;5:16-8. [in Ukrainian].
6. Reizvikh OE, Kosenko KM. Riven nadannia stomatolohichnoi dopomohy dytiamu naseleenniю Ukrainy za period 2002-2012 roky. *Innovatsii v stomatolohii*. 2013;1:46-52. [in Ukrainian].
7. Klymenko VI, Smyrnova IV, Liubomyrska TR. Analiz prychnyn zvertalnosti za stomatolohichnoiu dopomohoiu naseleenniю pratsezdatnoho viku. *Medytsyna sohodni i zavtra*. 2013;4:223-8. [in Ukrainian].
8. Khomenko LO, Ostapko OI, Bidenko NV, Holubiєva IM. Vplyv navkolyshnoho seredovyscha na stomatolohichne zdorovia ditei Ukrainy. *Medychna nauka Ukrainy*. 2016;12(1-2):50-7. [in Ukrainian].
9. Okushko VR, Kosareva LI. Metodika vyideleniya dispansernykh grupp shkolnikov na osnove donozologicheskoy diagnostiki kariiesa zubov. *Stomatologiya*. 1983;6:8-10. [in Russian].
10. Syrotkina OV, Udod OA. Strukturno-funktsionalna kyslotostiikist emali u prohnozuvanni kariioznoho urazhennia zubiv. *Pytannia eksperymentalnoi ta klinichnoi medytsyny*. 2013;17(2):290-4. [in Ukrainian].
11. Trachuk YuM. Prohnozuvannia kariiesu postiinykh zubiv ta yoho indyvidualna profilaktyka u ditei [avtoreferat]. *Nats. med. un-t im. O.O. Bohomoltsia. K.*; 2008. 19 s. [in Ukrainian].
12. Nakaz MOZ Ukrainy vid 10.07.2007 r. № 378 (iz zminamy i dopovnenniamy, vnesenyomy nakazom MOZ vid 17.06.2013 r. № 511). [in Ukrainian].

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДЕЯКИХ ПОКАЗНИКІВ СТОМАТОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ ІНДУСТРІАЛЬНОГО МІСТА

Удод О. А., Вороніна Г. С., Рубайло В. В.

Резюме. У статті наведено результати ретроспективного аналізу показників надання стоматологічної допомоги дорослому населенню міста Краматорська Донецької області за період з 2008 до 2017 року у міських стоматологічних поліклініках. Виявлено зменшення показників загальної кількості відвідувань, у тому числі

первинних, зменшення кількості встановлених пломб та збільшення числа видалених постійних зубів. Результати дослідження свідчать про тенденцію щодо погіршення стану стоматологічного здоров'я населення міста.

Ключові слова: доросле населення, стоматологічна допомога, показники, ретроспективний аналіз.

РЕТРОСПЕКТИВНЫЙ АНАЛИЗ НЕКОТОРЫХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ СТОМАТОЛОГИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ ИНДУСТРИАЛЬНОГО ГОРОДА

Удод А. А., Воронина А. С., Рубайло В. В.

Резюме. В статье приведены результаты ретроспективного анализа показателей оказания стоматологической помощи взрослому населению города Краматорска Донецкой области за период с 2008 до 2017 года в городских стоматологических поликлиниках. Выявлено уменьшение показателей общего количества посещений, в том числе первичных, уменьшение количества установленных пломб и увеличение числа удаленных постоянных зубов. Результаты исследования свидетельствуют о тенденции относительно ухудшения состояния стоматологического здоровья населения города.

Ключевые слова: взрослое население, стоматологическая помощь, показатели, ретроспективный анализ.

RETROSPECTIVE ANALYSIS OF THE CERTAIN DENTAL CARE INDICES FOR INDUSTRIAL CITY POPULATION

Udod O. A., Voronina H. S., Rubailo V. V.

Abstract. The high incidence of dental caries and its complications in children and adults has been determined by the numerous epidemiological studies conducted in various regions of the country. However, in recent years more people are seeking dental care only in case of acute pain, injuries or tooth extraction, if necessary.

The aim of the study is to carry out the retrospective analysis of the dental care indices for the adult population of Kramatorsk city, Donetsk region over the last 10 years.

Object and methods. Medico-statistical forms of the accounting and reporting medical records on the certain indices concerning the treatment activities of the municipal dental clinics of Kramatorsk city, Donetsk region over the period 2008–2017 years have been analyzed. The analysis included the total number of visits considering the initial ones, the total number of inserted dental fillings, the total number of removed permanent teeth, as well as their ratio.

Results and discussions. Generally, in polyclinic dental units of Kramatorsk during the period 2008–2017 years, 2.055.696 people who needed dental care have been registered. The number of initial visits amounted to 928.775 cases, which was 45.2% of the total number of visits. The gradual decrease in the total number of people visiting dental units for 10 years has been determined, namely, from 249.155 visits in 2008 (the number of initial visits amounted to 102.406, that was 41.1%), to 162.341 visits in 2017 (the number of initial visits amounted to 71286, that was 43.9%). The number of inserted dental fillings has also been registered to be decreased from 138.666 in 2008 to 80.157 in 2017 that was 1.7 times. Along with the decrease in the number of fillings, the inverse tendency concerning the total number of removed permanent teeth has been revealed and the certain fluctuations of this index have been determined with its gradual increase during 2015 and 2016 years to 41.868 and 43.941, correspondingly, and with the maximum values in 2008 and 2017 years, during which 44.609 and 44.259 teeth, respectively, have been removed which indirectly indicated the increase in the number of complicated forms of caries cases. Consequently, the ratio of the total number of inserted fillings and the total number of removed permanent teeth decreased from maximum 3.25: 1 in 2010 and 2012 years, while in 2008 year the index amounted to 3.11: 1, to minimum values 1.87: 1 and 1.81: 1 in 2016 and 2017, respectively.

Conclusions. The retrospective analysis of the dental care indices for the adult population of Kramatorsk city over the period of 2008–2017 years has determined the decrease in the total number of visits to the dental units by city residents and the decrease in the number of inserted fillings on the one hand, and the increase in the number of the removed permanent teeth on the other hand, which in a certain way indicated the dental health deterioration of the population.

Key words: adult population, dental care, indices, retrospective analysis.

Рецензент – проф. Ткаченко І. М.

Стаття надійшла 20.09.2018 року